

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Lib. III. Decretalium. In quo agitur De Rebus, quae in iudicium devenire solent, cujusmodi sunt, de vita et moribus Clericorum, ...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1708

Articulus IX. An, & qualiter res Ecclesiastica, indebitè alienata, revocari possit?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73045](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73045)

ARTICULUS IX.

An, & qualiter res Ecclesiastica, indebitè alienata, revocari possit?

1261 **Q**uæstio est, an, si Prælatus, vel administrator rerum Ecclesiasticarum, quasdam ex illis illicitè, ac indebitè (nimirum vel sine justa causa, vel sine juris solennitate, ubi ea de jure intervenire debuisset) alienavit; res taliter alienata revocari ad Ecclesiam possit, & debeat? Deinde, an is, in quem ejusmodi res Ecclesiastica per talem indebitam alienationem transitit, teneatur illam Ecclesie restituere, etiam non expectata ejus repetitione; aut in casu, quo repetitur; præsertim si lapsum sit tempus, ceteroquin juris dispositione sufficiens ad præscriptionem? pro resolut:

§. I.

An ejusmodi alienatio indebita sit jure valida?

1262 **P**ræmitto hanc quæstionem, ut exinde facilius resolvantur sequentes. Si enim jure nulla sit, per eam nullum translatum est rei dominium in eum, qui rem illam penes se habet, quamvis in ejus possessionem, saltem facti, videatur missus ab alienante; quo posito: quæstio 1. est, an alienatio rei Ecclesiastica immobilis, vel etiam mobilis pretiosæ, quæ servando servari potuit, sine justa causa facta jure valeat, etiam si reliquæ solennitates servatæ sint? 2. Talem alienationem nec in foro externo, nec interno validam esse; ratio est, quia alienatio facta ab eo, qui caret legitima potestate alienandi, nec in foro externo, nec interno valida est; Sed taliter alienans caret legitima potestate sic alienandi. 1. ex 12. q. 2. c. sine exceptione. 52. ubi declaratur irrita alienatio, quæ in utilitatem Ecclesie non cedit, ibi: nisi forte aliquid horum faciat, ut meliora prospiciat; &, quod non sit dubium profuturum Eccle-

sia, & c. 1. h. t. in 6. ibi: Ordinationem, & concessionem ipsam, præsertim cum evidens necessitas, quare fieri deberet, vel utilitas, non subesse, de fratrum nostrorum consilio, decernimus non valere: dictas decimas ipsi Ecclesie, tanquam pertinentes ad eam, sententialiter adjudicare curantes.

Dices 1. ex his textibus rectè quidem 1263 probari alienationem factam esse jure irritam; sed ex hoc non probari in alienante non esse potestatem: annullato enim præcisè usu juris, non annullatur ipsum jus, utpote adæquatè distinctum ab ejus usu; sic alienationes à pupillo sine tutoris autoritate, saltem pupillo noxiæ, jure nullæ sunt, quin aliud sequatur, quàm quod habeat dominium rerum suarum solum vinculatum; non autem annullatum: ergo similiter; &. quamvis verum sit, ex hoc præcisè, quod annulletur usus juris, non rectè arguatur, etiam annullatum esse ipsum jus, ut bene probat objectio; bene tamen argui ad defectum potestatis, quando annullatur usus ex causa explicante defectum alicujus, quod substantialiter pertinet ad actum primum proximum, ex quo nasci debet usus potestatis validus? Sed in datis juribus annullatur alienatio ex causa explicante defectum alicujus, quod substantialiter pertinet ad actum primum proximum, ex quo nasci debet usus potestatis validus, nimirum alienatio; nam evidens necessitas, vel utilitas Ecclesie prærequiritur substantialiter, ut alienatio rerum Ecclesiasticarum immobilium, vel etiam mobilium pretiosorum, & servando servabilem, à Prælati validè fiat; & ex hujus defectu procedunt jura, dictas alienationes statuentia irritas, ut patet consideranti allatos textus præced. n. 1262. ergo.

Dices 2. si alienatio sine causa legitima per Prælatos Ecclesie facta, servatis 1264 ceteroquin aliis solennitatibus, à jure præscriptis, ipso facto esset irrita, non indigeret Ecclesia beneficio restitutionis: quia beneficium restitutionis est remedium extraordinarium, quod non datur ei, cui jure remedium ordinarium competit. L. in causa. c. 2. ff. de Minoribus. At, si alienatio ipso jure nulla est, facta absque legitima causa, remedium Ordinarium

rium nullitatis competeret Ecclesiæ, & cessaret beneficium restitutionis in integrum: ergo dicendum est, non esse nullam alienationem. Et sic tenet gloss. in c. cit. in summ. 12. q. 2. & c. *sine exceptione*, eadem c. & q. V. *profuturum*; ante responsum not. quod Ecclesiæ ex duplici capite possit petere sibi restitui *rem alienatam*. 1. quia alienata est ab eo, qui caruit potestate alienandi; 2. quia esto alienare potuerit, enormiter tamen læsa est in pretio; quo posito. 32. cum distinct. Si alienatio, sine causa legitima per Prælatos Ecclesiæ facta, servatis ceteroquin aliis solennitatibus à jure præscriptis, ipso facto esset irrita, non indigeret beneficio restitutionis *titulo enormis læsionis*, transcat; *titulo Domini* in alienarium non translata ex defectu potestatis in transfereute, N. sequelam; & suppositum, quod in hoc casu indigeret beneficio restitutionis in integrum; ex quo aliter etiam distingui potest dicta propositio: non indigeret beneficio restitutionis in integrum, dato; beneficio restitutionis rei invalidè ac nulliter translata. N. seq. Hinc patet ad probationem, quod in casu præsentis Ecclesiæ non egeret extraordinario juris remedio, nimirum restitutionis in integrum, quia non petit contra contractum jure validum titulo læsionis restitui; sed tantum restitutionem rei nulliter translata.

1265

Dices 3. ergo saltem valebit alienatio, quando alienans per errorem existimavit adesse sufficientem causam, qualis à jure desideratur, esto in re fallat; credendum enim non est, Ecclesiæ velle alienationem bona fide factam, irritare; Sic gloss. c. *ad nostram*. de reb. Eccles. non alienand. verbo *Enorme*; Felinus c. *quæ in Ecclesiarum*, de constitut. col. 1. & alii, quos refert, & sequitur Covarruv. 2. variar. c. 17. n. 2. Molina de contract. tr. 2. D. 468. conclus. 6. Bonac. D. 3. de contract. feudi. q. 3. p. 4. n. 6. in fine; quam opinionem valde probabilem censet etiam Castropal. sæpe cit. D. *unic.* p. 15. §. 6. n. 2. oppositam tamen magis probabilem; quia præsumptio causæ, vel error, etiam inculpabilis, de existentia justæ causæ non dat potestatem, cujus defectu deficit valor actus; at sine evidenti necessitate, vel utilitate, Ecclesiæ Prælati non datur pote-

stas alienandi immobilia, vel mobilia pretiosa, ut probatum est; accedit, quod vix unquam contractus, sine tali causâ etiam verè deficiente, declarari posset irritus, alienantis promptâ semper excusatione: *putavi adesse talem causam*, quod inducit periculum, quo Ecclesiæ alienationes temerè factas cum detrimento sustinere cogeretur: Sic etiam Navarr. in Comment. de alienat. rer. Eccles. n. 9.

1266

Not. tamen etiam ab illis, qui sequuntur affirmativam de valore alienationis, solenniter factæ, ex causa solum existimata, tanquam sufficiente, concedi, Ecclesiæ teneri ad probandam causæ illegitimitatem, si videat se deceptam. 2. Cum Ecclesiæ non teneatur solvere pecuniam à suo Rectore mutatam, nisi conversâ sit in ejus utilitatem, ut dicitur in authent. *hoc jus porrectum*. C. de sacrosanct. Eccles. & c. 2. §. *hoc jus porrectum*. 10. q. 2. Creditorem, qui exigit solutionem mutui, faciendam à Prælato alienatione bonorum immobilium, vel mobilium pretiosorum, teneri prius probare, pecuniam mutuò datam, esse conversam in Ecclesiæ commodum; alias enim peteret debitum à non debitore saltem probato, ut tali, sic Molina, cir. D. 300. & alii.

1267

Quæstio altera est, an alienatio facta ex legitima causa, sed sine aliis solennitatibus juris, valida sit? Affirmativa tenet Navarrus comment. de alienat. rerum Eccl. n. 17. Azor. 2. part. institut. l. 9. c. 1. q. 9. fine. Sylvester V. *alienatio*. n. 13. Angel. eodem n. 14. Rodriq. tom. 1. q. Regul. q. 27. art. 9. Quarant. summa bullar. V. *alienatio*. n. 34. & 50. Pirhing autem h. t. à n. 36. cum aliis censet, ejusmodi alienationem *non solenniter*, ex justa tamen causâ factam, esse quidem irritam in foro externo; non tamen in foro conscientie; unde censet, quod talis, cui ejusmodi alienatio facta est, tuta conscientia rem retinere possit, si nemo se ei alienationi opponat, aut rescissionem ejus à judice petat, & re ipsa utilis sit Ecclesiæ ipsâ alienatio. Rationem reddit, quia, licet in tali casu, ubi hujusmodi alienatio à Prælato (ad quem alias jure naturali pertinet potestas alienandi, quippe cui commissâ est administratio Ecclesiæ, & bonorum illius) facta sit sine tractatu, & consensu Capituli, vel etiam sine auctoritate

ritate superioris, adeoque non servata forma juris positivi, sive Ecclesiastici, spectato jure naturali injusta non est, quia substantialia contractus intervenerunt, videlicet mutuus consensus contrahentium, & justa causa alienandi subest, nec ulla fraus, aut injuria, seu læsio cujusquam intercessit.

1268 Hoc probat, quia hujusmodi solemnitates non pertinent ad substantiam intrinsecam alienationis, secundum naturam, & primævam institutionem actus. Unde, cum rerum Ecclesiæ alienationes aliquando licite fiant sine tractatu, & reliquis solemnitatibus, ut patet in casu supra allato; idco potius accidentales, & extrinsecæ sunt censendæ, quam substantiales, ut notat etiam Barbosa in Collectan. in c. 1. h. t. in 6. n. 6. 7. & 8. & spectato jure naturæ, ac in foro conscientiæ, tales alienationes, etiam sine illis, sunt validæ. Et confirmat ex eo, qui sacri Canones solemnitates adhiberi volunt in alienatione rerum Ecclesiasticarum ad vitandas fraudes, quæ intervenire possent; hæ autem cessant in foro conscientiæ, ut supponitur; & consequenter etiam cessat illa præsumptio juris positivi, idque generaliter procedit in omni actu, in quo est ommissa juris solemnitas positivi, servato solo jure naturali.

1269 Negativam tenet Suarez tom. 4. de Relig. l. 2. c. 77. à n. 20. censens, alienationem, quantumvis ex justa causa necessitatis, vel utilitatis Ecclesiæ, sed non solemniter factam, invalidam esse in utroque foro, tam externo, quam interno; id, quod etiam tradunt Covarruv. 2. variar. c. 17. n. 2. Molina Theolog. tr. 2. de justit. D. 468. conclus. 6. Vasq. in opusc. de redditib. dub. 14. Sarmiento tom. 1. p. de redditib. c. 2. Bonac. D. 3. de contract. feud. q. 8. p. 4. n. 10. quos citat & sequitur Castropalaus D. univ. §. 6. n. 5. Ratio negandi, secundum dictos authores, est. 1. ex variis juribus, in quibus aperte habetur, tales alienationes sine solemnitatibus factas, irritas esse, ut constat ex dict. Deinde lex irritans contractum, procedit non tantum in foro externo, sed etiam interno, quando, licet fundetur in præsumptione, non nititur falsæ præsumptione; sed lex irritans alienationes procedit ex præsumptione, & non nititur falsæ præ-

Toms. III.

sumptione: Ergo. Min. prob. quia lex, quæ fundatur in præsumptione probabilis seu communis periculi, seu ex eo, quod communiter periculum sit fraudis, v. g. vel circumventionis, aut alterius eventus, cui cavendo statuit nullitatem actus, facti instante tale periculo, non nititur falsæ præsumptione, esto in uno casu particulari contingat, abesse talem eventum, ut mox dicemus; at lex irritans alienationes, sine juris solemnitate (ubi alias de jure requisitæ sunt) fundatur in præsumptione probabilis periculi, nam præsumptio, in qua fundatur illa lex Ecclesiastica non est læsio, & fraus Ecclesiæ, quæ hoc vel illo casu contingere posset ommissa solemnitate in contrahendo; Sed, est læsio, & fraus, quæ communiter, & in plurimam ex illius omissione ei potest provenire: at hic finis semper perseverat, quantumvis unus, vel alius contractus factus fuerit in Ecclesiæ utilitatem.

1270 Prima major in argumento, à ratione desumpta, constat ex pluribus casibus. Nam matrimonium celebratum contra decretum Tridentini, irritantis matrimonia, simpliciter clandestina, procedit in foro tam externo, quam interno, licet procedat ex probabili periculo, quod in uno alterove casu particulari non subest; quia per hoc non fit, quod procedat ex præsumptione falsa: esto enim quandoque contingat conjuges, qui sic clandestinè contraxerunt, non recedere ab invicem, & convolare ad alios complexus adulterinos; quod à jure præsumitur sic communiter fieri, adhuc tamen, dato casu particulari in contrarium, stat veritas præsumptionis, & lex in ea fundat, procedit in utroque foro. Talis etiam est lex irritans professionem editam ante completum 16. ætatis annum, quæ fundatur in probabili periculo nondum sufficientis in eâ ætate maturitatis judicii ad deliberandum, prout oportet ad obligandum se ad tam arduum statum; & tenet in utroque foro, licet in particulari casu certo constaret; professum ante dictam ætatem habuisse omnino sufficientem judicii maturitatem, quia hoc non obstante verum manet, eam communiter deficere in carentibus ætate jure præscripta.

Pp

Ad

1271 Ad argumentum P. Pirhing. in n. 1268. *q.* concedi, talem alienationem ex justa causa, sed sine solemnitate juris à Prælato factam, secundum se consideratam, non esse injustam; Sed, distingui alteram partem: nec ulla fraus, aut injuria, seu læsio cujusquam intercessit, sic tamen, ut per hoc non deficiat probabile, seu commune periculum fraudis, injuriæ, vel læsionis. C. sic, ut per hoc etiam deficiat probabile, periculum N. Instantia clara est ex duplici casu in præced. num. Probatio, quam subjungit in n. jam cit. instari potest in matrimonio, & professione, sub iisdem terminis: nam solemnitates per Tridentinum inducæ non pertinent ad substantiam intrinsecam matrimonii; secundum naturam, & primaviam institutionem matrimonii; unde cum matrimonia aliquando licitè fiant sine solemnitate per Tridentinum inducæ (ubi mirum adhuc integrum est jus antiquum) ideo potius accidentales, & extrinsecæ sunt censendæ, quam substantiales, & jure naturæ, ac in foro conscientiæ; quod tamen non bene dicitur.

1272 Pirhing n. 37. respondens ad hoc argumentum, videtur sentire, dictam regulam (quod *Lex, fundata in præsumptione communis periculi de fraude, non cesset, licet in uno, vel altero particulari casu non interveniat fraus*) habere locum in foro externo; non autem, interno, ubi de veritate constat. Si hæc responsio loquatur de lege, fundata in *præsumptione solius facti*, v. g. fraudis interpositæ; verum quidem habet; ut diximus lib. 1. tit. 23. Sed tum non est opportuna ad solutionem argumenti; quod procedit de lege fundata in *præsumptione probabilis*, seu *communis periculi, fraudis, vel læsionis*: igitur videtur loqui de hac præsumptione; at de ista negare non potest, illi esse locum, etiam in foro poli, seu animæ, & conscientiæ, & non solum in foro externo; quia hoc ipsum apertè tradit. l. 2. tit. 23. de præsumptionibus à n. 53. & seqq.

1273 Si dicas, eam tantum legem in præsumptione fundatam esse, & cognitâ veritate cessare, cujus formale motivum & causa finalis est præsumptio alicujus rei; sive, per quam statuitur, &

Judici præcipitur, ut *in quovis particulari casu* secundum præsumptionem à jure, vel lege factam, sententiam ferat: legem autem, quæ ex generali præsumptione fraudis, interdum intervenientis, tanquam *causa* solum *impulsa* aliquid statuit, non cessare, etsi in casu particulari omnis suspicio fraudis absit, nisi cesset etiam in communi, & universaliter; ita Pirhing in præsumpt. n. 53. §. ubi tamen:

Exemplum prioris generis sumit exc. 1274 *Veniens*, l. 5. & c. *Is, qui fidem*. 30. de sponsal. ubi habetur, quod sponsalia de futuro censeantur transisse in matrimonium secuta copula carnali, ob juris præsumptionem, quod sponsi non animo fornicario, sed conjugali affectu se cognoverint: attamen, si sponsus sciat, hanc præsumptionem juris esse falsam, seque, non animo consentiendi in matrimonium, congressum esse cum sponsa, ideoque etiam postea uxorem duxerit, quamvis illicitè, & cum injuria prioris sponsæ, hoc casu posterius matrimonium erit validum, & non prius falsa præsumptione nixum; idque hodie adhuc observari debet in iis locis, in quibus Concilium Tridentinum sess. 24. c. 1. de reform. matr. requirens ad valorem matrimonii Parochi, ac testium præsentiam, non est receptum.

Exemplum posterioris generis defuit ex lege prohibente, & irritante matrimonium clandestinum, quæ fundatur in præsumptione fraudis, & violentiæ; & tamen in quocunque casu est invalidum, etiam si constaret, abesse fraudem, vel violentiam; similiter lex, sive constitutio Concilii Tridentini sess. 25. c. 15. de regular. irritans professionem, ante 16. ætatis annos completos, editam, obligat, etiam si puer doli capax sit, adeoque certò constet, habuisse minorem 16. annis in ea ætate perfectum iudicium.

Ex hac distinctione videtur defendi 1276 doctrina, quam n. 1267. retulimus, tradita à P. Pirhing, ut nempe ipsius distinctio de foro interno, & externo sic intelligatur, ut legi procedenti etiam ex generali præsumptione non sit locus in foro conscientiæ, ubi de veritate constat, quando procedit ex præsumptione

ne generali solum tanquam causa motiva, non autem impulsiva; leges porro Ecclesiasticas, quae propter communem fraudis, vel laesionis praesumptionem irritant alienationes rerum Ecclesiasticarum sine juris solennitatibus factas, procedere quidem etiam ex praesumptione fraudis, vel laesionis, & solum tanquam causa motiva non impulsiva; & ideo illas sic factas in foro quidem externo irritas esse; non tamen, in interno, si in aliquo casu nihil horum intervenit. Hac responsio videtur omnino probabilis, si leges istae procedunt ex tali praesumptione, tanquam solum causa motiva, & finali, & non impulsiva, quod tamen probandum foret, & admittitur illa distinctio inter leges procedentes ad aliquid praecipendum, vel prohibendum ex praesumptione etiam generali, sed quandoque tanquam causa impulsiva; quandoque tamen, tanquam causa motiva, de quo ex professo egimus lib. 2. tit. 23. de praesumpt.

1277 Ad id, quod auctores alii apponunt contra conclus. in n. 1262. not. 1. negandum esse, quod adaequatus finis statuendi nullitatem alienationis factae sine solennitatibus sit, ne Ecclesia fiat praedictum; sed commune, ac probabile periculum praedictum vel ex fraude, vel ex laesione communiter contingente; hoc autem non cessat, licet in particulari casu nulla fraus, vel laesio interveniat. 2. licet verum sit, quod contrahenti cum Ecclesia sine juris solennitate liberum non sit in foro externo, stare contractui, vel illum rejicere, sed necessario stare debeat contractui, dum ab Ecclesia non repellitur; ex hoc tamen non recte inferri: ergo signum est contractum valere; nam illud non fundatur in valore contractus, sed in poena fraudis, quam praesumitur sic contrahendo intentasse Ecclesiae.

S. 2.

An res Ecclesiastica, indebitè alienata, revocari, ac restitui debeat?

1278 DE hac quaestione agit c. si quis 6. h. t. ibi: Si quis Presbyterorum, Diaconorum, Tom. III.

norum, seu Defensorum, alienanti praedium Ecclesiae subscripserit, quo iratus Deus animas percutit, anathemate feriatur, nisi forte & alienator, & qui acceperit, celeri restitutione sibi prospexerint. Quod si minore animae suae cura remedium oblatum neglexerint, praeter poenam super hoc adscriptam: confectum exinde documentum viribus (quamvis ab initio nullas habuerit) vacuetur: Sed etiam licet, quibuscunque Ecclesiasticis personis vocem contradictionis offerre, ut & cum fructibus possint alienata reposcere, & Ecclesiastica auctoritate fulciri. Ex hoc textu communiter deducunt auctores, eum, qui res Ecclesiae indebitè alienavit, teneri rem sic alienatam ab alienatario repetere, & istam restituere; quia si non foret gravis ad hoc obligatio naturalis, seu conscientiae, neuter eorum posset anathemate feriri, si hoc neglexerint; cujus tamen oppositum expressum est in textu. Et ratio hujus est, quia nemo potest bona conscientiae rem, ab alio sibi datam ex contractu retinere, quando translatio ipso jure est invalida in utroque foro; sed alienatio rei Ecclesiasticae, indebitè facta, invalida est in utroque foro; primo quidem, si sine causa legitima, etiam si servatae fuissent solennitates juris ex n. 1185. deinde etiam facta sine solennitate juris, licet ex causa justa, per n. 1269. ergo.

Pro ulteriore explicatione hujus c. si quis. not. Cum dicitur, eum anathemate feriendum, qui subscripserit, praedium, vel rem Ecclesiae alienanti; sub dicta poena, non tantum prohiberi alienationem, sed etiam subscriptionem, quam quis nomine suo praestaret instrumento super tali alienatione confecto; nam subscribens Scripturae ab alio confectae, vel confici curatae, praesumitur illam approbare; sic Mascard. l. 1. praesumpt. 66. à n. 7. & alii; hinc, cum talis alienatio illicita sit, illicita quoque erit ejus approbatio; & quia non tantum alienanti, sed etiam alienationi subscribenti statuitur excommunicatio, utrumque graviter prohibitum est; quod tamen limitatur, ut non procedat, si subscribens, scripturam, cui subscripserit non legit, ac contenta in ea ignoravit tunc enim non censetur contenta appro-

probare; quamvis, quòd non legerit, aut ignoraverit, probare teneatur; cum præsumptionem contrariam habeat contra se; Sic Quaranta in summ. Bullar. v. *alienatio*. n. 41.

1280 Not. 2. ibi verbum *alienanti*, cum dispositio sit poenalis, accipi quidem pro quavis alienatione, qua transfertur dominium directum, vel tantum utile, vel utrumque, ut rectè notat Ugolinus de potest. Episcop. c. 14. §. 4. à n. 1. debere tamen intelligi *cum effectu*, nimirum *secundà traditione*; nam ante hanc nemo dicitur propriè *alienare*, prout habetur L. *alienatum* 37. ff. de V. S. Ex hoc deducitur, non incurri poenas, alienationi prohibita decretas, propterea, quòd quis se alteri obliget actione personali ad dandam commoditatem, & utilitatem, percipiendi fructus vità suà durante, vel tanto tempore ultra triennium; Sic enim non transfertur ali-quod jus in re, sed tenetur duntaxat exhibere conductori commoditatem percipiendi fructus, ut per Rebuff. in compend. alienat. n. 26. verf. 6. Molina de Justit. tr. 2. D. 466.

1281 Not. 3. quando dicitur in textu, *alienantem*, & *subscribentem*, anathemate feriendos, censuram non esse sententiæ latae, sed ferendæ, & quidem tunc solum, si alienator, & is, qui acceperit, ceteri restitutione sibi non prospexerint; ubi sub nomine *alienatoris* venit non tantum ipse *contrahens*, sed etiam *subscribens*, & approbens; quando autem verificetur, quòd *celeri restitutione sibi prospexerint*, dubitari potest, an, si revocet primò post adeptam ab alienario pacificam possessionem, sed ante realem traditionem? an, si primò post traditionem veram? Covarr. l. variat. c. 16. n. 7. censet, excusari à censura, si revocatio contingat ante realem, & pacificam possessionem ab eo acceptam, in quem res alienatur; non autem, post traditionem; Sic enim alienatio facta est cum effectu, quantum est de facto, non autem quantum est de jure. In casu autem, quo quis alienaret cum clausula (*salvo consensu Apostolico*) & antequam istum obtineat, rem ipsam traderet, videretur non incurri censura, cum, pendente eventu consensus Apostolici,

alienatio rei, ac ejus traditio non sit absoluta, nec tribuat jus irrevocabile, secuta negativa consensus.

Not. 4. Si is, qui rem Ecclesiæ, indebitè alienatam, non repetit, consequenter in defectu eorum, qui ex officio res Ecclesiæ non legitimè alienatas repetere tenentur, & alienationem retractare, licere cuilibet Ecclesiasticae personæ ad illarum restitutionem agere, ex dict. c. *Si quis in fine*, ibi: *sed etiam liceas quibuscumq; personis Ecclesiasticis personis vocem contradictionis offerre* &c. Illi porrò, qui ex officio tenentur, sunt Capitulum, & Superior, qui consensum, & auctoritatem tali alienationi præstitit, & successor alienantis. Advertendum autem, quamvis id possint in dicto casu etiam extranei Clerici; Clericos tamen Ecclesiæ damnificatae, ac Parochianos (cum eorum interfit) extraneis præferri; & quia ad hoc consensum habent à lege, non egent alio mandato, ut loco Ecclesiæ stent in judicio, ut notat Gloss. in c. *Si quis, v. personis, & v. alienata*.

Not. 5. quando dicitur: *Instrumentum*, super alienationibus illegitimis confectum, *viribus vacuandum*, intelligi, non annullando (cum ab initio nullas habuerit, ut ait textus) sed solum declarando nullitatem, quam ejusmodi alienationes habuerunt statim in principio: Eum verò, in quem res sic alienata est, teneri, ut jam diximus, rem acceptam Ecclesiæ restituere; & si nolit, posse etiam censuris compelli; nec modo rem ipsam, sed etiam cum fructibus, ut constat ex textu, ut dicto c. *Si quis*. ibi: *ut & cum fructibus possint alienata r. poscere, & Ecclesiastica auctoritate fulciri*; ex hoc communiter deducunt Doctores, quòd emptor rei Ecclesiasticae, nulliter alienatae, vel alius, qui eam possederit, teneatur illam Ecclesiæ restituere una cum fructibus, à die alienationis. L. *Invemus*. §. 1. C. de sacros. Eccles. Berojus in c. *Si quis Presbyterorum* n. 14. h. t. Felin. in c. *Cum causa*. n. 27. de re judic. & tali casu nec error juris excusat, cum jus resistat. Covarruv. l. i. variat. c. 3. n. 8. Secus, error in facto, puta si emptor cogitavit assensum Apostolicum intervenisse, qui tamen non intervenit.

Difficultas tamen est 1. an talis emptor

ptor in conscientia teneatur facere restitutionem rei Ecclesiastica, nulliter in eum alienata: & ꝑ. quod sic; quia non tantum alienator, sed etiam is, qui rem accepit, potest anathemate feriri, si sibi non prospexerint celeri restitutione, ut habet textus; ille quidem *reperendo*, quod indebitè alienatum est; iste *reddendo*: anathema; seu major excommunicatio imponenda nulli decernitur, nisi id non præstet, ad quod graviter obligatur in conscientia; Deinde nemo tuta conscientia retinet, quod scit alienum; sic enim injustè detineret, & foret possessor mala fidei: vel ergo, qui habet empto acceptam rem Ecclesiasticam, indebitè alienatam, emit eam, sciens talem alienationem esse jure nullam, vel nesciens? si sciens? scit rem illam esse alienam, & non suam; ergo tali casu tenebitur ad restitutionem ejus, sicut quilibet mala fidei possessor, vel nesciens? & tunc non tenebitur quidem ad restitutionem prius, quam resciat nullitatem alienationis; ubi tamen resciverit, tenebitur, non secus, quam is, qui rem alienam possedit bona fide, postquam scit, rem non esse suam, sed alienam. Ad quid porro talis possessor, post adeptam notitiam, quod res à se habetenus bona fide possessa tanquam sua, non sit sua, sed aliena, teneatur, præsertim quoad restitutionem fructuum? diximus l. 2. tit. 12. de causa possess.

1285 Difficultas est 2. an, cum emptor rei Ecclesiasticæ indebitè, ac nulliter alienata, restituit rem invalidè emptam, ei vicissim ab Ecclesia reddi debeat pretium pro ea venditori, seu Ecclesiæ solutum, & quidquid ad eam ex tali contractu pervenit? In hac questione videtur utendum distinctione, ac dicendum. 1. Si emptor mala fide, seu sciens, alienationem talem esse illegitimam, nihilominus emit, in poenam amitti pretium, & Ecclesiæ lasa acquiri, ut habetur in L. *Iubemus*. 14. §. *sanè*. 1. C. de sacrosanct. Ecclesi. ibi: *Sanè, si hac nostra perennitatis statuta audaci Spiritu, & mense sacrilega, quicquam æconomorum, vel hominum temeranda crediderit, ipse quidem, qui protervo ausu Ecclesiastica pradia, donationis, vel emptionis, seu commutationis titulo, vel cuiuscumq; contractus*

aliterius nomine (nisi eo modo, quo nunc statuimus) acquirere, vel habere veniarit, omnem ejusmodi fructum, propria temeritatis amittat: & pretia quidem, & munera, quæ ejus rei gratia data fuerint æconomis, sive aliis, quibuscunque personis, Ecclesiæ lucris, & commodis acquirantur; pradia autem, & in his omnibus constituta, ab ipsis Clericis, & temporalibus æconomis cum fructibus, seu pensionibus, vel accessionibus totius medii temporis vindicentur, ut tanquam penitus à nullo empta, vel vendita teneantur; quia ea, quæ contra leges fiunt, pro infectis habenda sunt; quod postremum dictum verum non esset, si leges non essent annullantes, sed merè prohibitivæ.

1286 Excipiendus tamen videtur casus, quo expressè cum venditore convenisset super evictione, prout colligitur ex L. *Si fundum* 27. C. de evictionibus ibi: *Si fundum sciens alienum, vel obligatum comparavit Athenocles, neq; quicquam de evictione convenit: quod eo nomine dedit, contra juris poscit rationem; nam si ignorans, desiderio tuo juris forma negantis hoc reddi refragatur. Ubi Gloss. lit. C. mala fidei emptor inquit, de evictione actionem non habet; quia non datur ei, de evictione actio, qui sciens prudens fundum alienum comparavit, nisi evictio specialiter sit promissa.*

Hac occasione annotare placuit à Joanne Weingärtler, Inclytorum statuum Archiducatus super. oris Austriae Syndico in Con- & Discordantia juris consuetudinarii Austriaci supra Anasum cum jure communi, l. 3. §. de Emptione, & Venditione, pag. 191. dicente: *Bona Ecclesiastica, ad Monasteria, Parochias, & beneficia pertinentia, item & census annuos, indebitè, ac sine consensu Principis terræ alienatos, imò, & oppignorata, de jure consuetudinario dictæ Austriae repeti posse sine refusione pretii, & fructuum, idque ex generalibus Ferdinandi Primi, 14. April. 1545. ult. Nov. 1552. & 5. Februar. 1561. & juxta hæc judicatum esse ab Excelso Regimine in causa inter hæredes Pernfelsianos, & Abbatem Mariacellensem 10. Jan. 1594. item inter P. Georgium Raab, Priorem Ordinis Carmelitarum, & Paulum Palmondorfferum; inter Abbatem Seissenstainensem*

Pp 3 &

& Joannem Puzveinium 7. Julii 1554. inter Georgium Puschium administratorem Ecclesiæ Pulgrensis, & Sylvestrum Muschingerum, 9. Aug. 1596. & hoc verum asserit Suttinger de jure provinciali, lit. Z. in suis observationibus, etsi aliquis fundus non immediatè, sed tantum mediatè ad Ecclesiam spectet.

1287 Deinde confirmari potest pars datæ conclusionis in n. 1262. ex c. ad audientiam 9. h. t. ubi, cum quidam Canonici Cathedralis Ecclesiæ Exonensis, aliis Canonici inconsultis, quædam prædia in damnum ejusdem Ecclesiæ, in perpetuum locassent colonis, re intellecta, Papa Coelestinus III. mandavit Episcopo Exonensi, ut, si ita esse comperit, locationes istas, tanquam illegitimè factas, revocet & si aliter non possint revocari prædia, nisi pensiones pecuniariæ, quas Coloni Canonici locatoribus solverunt, eisdem restituantur, prædictos locatores canonicos ad pecunias illas refundendas conductoribus Colonis remotâ appellatione compellat. Nam in hoc casu, quo locatarii, seu Coloni prædia restituere debebant, nec id obtineri posset, nisi vicissim restitutis pensionibus, quas Coloni dictis Canonici bona fide persolverunt, Canonici locatores compelluntur, etiam appellatione remota; quod tamen intellige, si fecerunt locationem prædiorum concessio Colonis jure percipiendi suo Colonorum nomine fructus prædii; Nam si locassent solum commoditatem prædiorum, ut exposuimus à n. 1257. locatio non fuisset illegitima, etiam ad dies vitæ suæ, ut constat ex n. jam cit. cum seqq.

Dicendum 2. in casu, quo quis bona fide, ac sine dolo emit à Prælato rem Ecclesiasticam, sed invalidè alienatam, & restituere debet, emptorem posse ad recuperandum pretium agere contra Prælatum illegitimè alienantem; non autem contra Ecclesiam, nisi in defectum Prælati, qui non est solvendo ex propriis. Ratio primæ partis est; quia tali casu emptor est citra culpam; secus Prælatus, qui contractum alienationis indebitè, ac nulliter celebravit, ex quo emptor damnum restitutionis subire cogitur; ab emptore igitur conveniri poterit, tanquam causa damni ad restitu-

tionem pretii, & eorum, quæ in detrimentum emptionis consecuta sunt. Ratio secundæ partis est, quia hoc naturâ æquum est, neminem cum alterius detrimento fieri locupletior, ut dicitur L. Nam hoc. 14. ff. de Condict. indebit. nisi aliud jure dispositum sit, puta, si mala fide processit; si contra eum præscriptum sit; si in poenam decernatur &c. ergo in tali casu, ubi ipse alienans non est solvendo de suo pretium repeti poterit ab Ecclesia, quantum inde facta est locupletior.

§. 3.

An Ecclesia, res suas indebitè alienatas repetenti, opponi possit exceptio?

Ante responsionem not. Ecclesiæ, in casu illegitimæ alienationis, factæ, competere duas actiones, quas instituire potest; unam in personam, seu personalem, contra illum, qui ejusmodi alienationem fecit, ad eum finem, ut is damnum Ecclesiæ factum refarciat, quæ actio etiam transit ad hæredes, juxta Abbat. in c. 3. de pignorib. n. 3. alteram in rem, seu realem contra possessorem rei alienatæ per Gloss. in c. si quis V. alienata; sic enim est possessor rei alienæ; cum per ejusmodi alienationem, ipso jure nullam, ut ostendimus supra, nihil juris in eum translatum sit, vel transferri potuerit. Cum autem contingat, quod Prælato (qui rem indebitè alienavit) vel ejus successori, rem Ecclesiæ illegitimè alienatam à possessore repetenti in judicio, Reus conventus opponat exceptionem v. g. prescriptionis jam finitæ contra illam, vel defectus domini, &c. quæstio est, an actio, Ecclesiæ in tali casu per oppositionem talis exceptionis, etiam probatæ, excludatur, atque adeo, an talis exceptio in ejusmodi casu efficaciam, coram justo Judice, obrinere debeat?

De hac quæstione fit aliqua mentio in c. Episcopi 4. h. t. ubi dicitur, quod Episcopi, qui nihil ex proprio Ecclesiæ conferunt, liberos ex mancipiis Ecclesiæ facere non præsumant; *impium est enim,*

ut,

ut, qui res suas Ecclesie non attulit, damnum inferat; tales igitur libertos Successor Episcopus ad jus Ecclesie revocabit; & quidem absque aliqua opposicione, ut expresse ponitur in textu; igitur, nulli locus oppositioni esse poterit, quando Ecclesia res illegitime alienatas à possessoribus eorum repetit. Et quamvis pauci cæteroquin Canonistæ in illa verba: *absque aliqua opposicione* specialem observationem faciant; Pirhing tamen n. 65. h. t. §. *notandum secundo*, exinde dedit, contra Prælaturam, revocantem alienationem illicitam, non posse opponi aliquam exceptionem, nec quidem defectus dominii; sed sufficere, si probet, quod res illa, quæ repetitur, fuerit in bonis Ecclesie; & illegitimè alienata sit per antecessorem.

1290 Nec obstat, quod, si Prælatus, qui rem indebitè alienavit, errore, vel culpa deinde agnita, volens indebitè alienatum repetere, confiteatur propriam turpitudinem, seu male factum; & sic veniat contra suum factum, quod turpe est, ac audiri non meretur, nec debet, ut dicitur L. 4. C. de revoc. donat. L. 30. C. de transactionib. c. 8. §. *fin.* de Donationib. quia, *quod semel placuit, amplius displicere non potest.* c. 21. de Reg. juris in 6. Nam vulgaris illa regula plures admittit limitationes, ut rectè notat Zoësius h. t. n. 4. Henricus Canisius eod. n. 12. & alii, ut procedat, *si nomine proprio velit contravenire*; non autem, *si nomine tertii, cujus res alienavit jure impediante, & alienationem irritante.* Sic & Pater temerè alienatas res peculii adventitii liberorum suorum revocat, ut multis tradit Pinell. l. 1. p. 3. n. 73. C. de bonis matern. & maritus alienatas temerè res dotales, etiam stante matrimonio, revocat, ut tradit Gomez ad 50. Tauri n. 63. & Barbosa ad l. 1. p. 5. n. 15. ff. soluto matrimonio, nihil obstante juramento, quod improbum c. *Intellecto* 33. sup. de jurejur. imo esse hujusmodi revocationem decentem, probat Navar. tr. de alienat. rerum Ecclesie n. 23. ex D. Augustino c. *magna sapientia est, revocare hominem, quod male locutus.* 22. q. 4.

1291 Dices. Decisioni, quæ habetur in dict. c. *Episcopi*, locum esse tantum pro foro Ecclesiastico, & terris summi Pontificis

jurisdictione temporali subjectis; atque contrarium in judiciis secularibus usu jam, praxi, & consuetudine recepta obtinere. R. decisionem illam fundari in principio, contra quod nullus usus, praxis, & consuetudo potest prevalere, eoque communi omnibus. Est enim juris naturalis, quod, qui rem alienam penes se habet, & scit alienam, dum repetitur à Domino, vel ab alio ejus nomine, teneatur restituere; Sed, qui habet rem Ecclesie, indebitè alienatam, habet penes se rem alienam (nam ejus translatio illegitimè facta utroque jure nulla est ex dict. à n. 1262.) & cum repetitur probata alienatione illegitima, scit alienam; ergo est juris naturalis, quod teneatur eam restituere; at in hoc principio fundatur illa decisio; ergo fundatur in principio, contra quod nullus usus, praxis, & consuetudo prevalere potest, eoque communi omnibus; consequenter non solis Ecclesiasticis, aut Laicis temporali Dominio Papæ subditis.

1292 Major videtur certa sub illis terminis, quibus proponitur, si sciat alienam, dum repetitur. Minoris prima pars etiam constat, quia ponimus, quod ante alienationem relatè ad emptorem v. g. fuerit aliena, nimirum Ecclesie, & non emptoris; & per alienationem in eum nulliter translata fuit, atque adeo perinde se habet post talem alienationem in ordine ad constituendum in Emptore dominium rei, ac si nulla intercessisset, consequenter etiam post talem alienationem res manet aliena, ac est Ecclesie, & non emptoris. Altera pars minoris quoque probatur; quia si alienatio prius non valuit, nec convaluit, usque dum repetatur, & a repetente legitimè hoc doceatur, non potest non scire, illam adhuc, ut ante alienam esse. Hoc videtur rectè procedere *spectat à praxi alienationes*, nam ex hac, tanquam irrita, legitimè probata, habenti rem, clarum fit, *non esse suam vi solius alienationis*, si interim completa non sit præscriptio, quæ vim habet, de non meo faciendi meum; Sed an in hoc casu illi de jure Ecclesiastico locus sit meritò dubitari potest; sic enim contra clarum textum (*absq. aliqua opposicione ad jus Ecclesie revocabit*) per aliquam opposicionem (nimirum *præscriptionis*) impediri

pediri posset a revocando illam ad jus Ecclesie. Et ideo etiam Paulus IV. in sua Constitutione, quam refert Petrus Matthæus in suo VIII. decretalium lib. 2. Tit. 2. c. 2. (qua omnes alienationes bonorum, quorumvis Ecclesiasticorum, sine requisitis solennitatibus, & in damnum Ecclesiarum factas, revocavit; *nullaq; temporis prescriptione validari posse* decrevit: quamvis Vallensis h. t. §. 3. n. 4. referat, eandem a Pio IV. revocatam, & reductam ad terminos juris communis, citans Piasecium p. 2. c. 5. a. 4. n. 17. Sed de hac infra tit. 26.

§. 4.

An; & qualiter Ecclesia competat beneficium restitutionis in integrum?

1293 **N**on agimus hic de casu, quo Ecclesia *repetit* res indebitè, ac nulliter alienatas; de hoc enim actum est à n. 1288. Sed eo, quo alienatio licitè, validèque facta est (nimirum ex causa jure recepta, & servatis debitis solennitatibus) *cum enormi tamen Ecclesie læsione* Et de hoc casu quaestio procedit, an Ecclesia rectè petat in integrum restitui? de hoc casu agitur in c. *Ad nostram* 11. h. t. ubi, cum Fulsensè Monasterium, onere maximo debitorum depressum, necessitate compulsum, villam suam Bonevardo, Laico concessisset in feudum, tali conditione apposità, quod idem Laicus octoginta libras persolveret, pro quibus eadem villa extiterat obligata, quod idem non distulit effectui mancipare; postea tamen præfatum Monasterium advertisset, se per hoc enormiter læsum esse, eo quod de redditibus villæ præfatæ conventus singulis diebus unum ferculum, & in festis XII. Lectionum pisces, vel aliud æquipollens percipere consuevit, ac propterea Pontifici humiliter supplicasset, ut prædictum feudum faceret ad utilitatem Monasterii revocare, præsertim, cum idem laicus primo anno de ipsius proventibus ultra summam perceperit prætaxatam, & per multos postmodum annos suppresserit ejus fructus: Innocentius III. ad iudices delegatos re-

scribens: *Nos ergo, inquit, sic nolentes gravaminibus præfati monasterii providere, quòd alii videamur injuriam irrogare, discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus, quatenus inquisita plenius veritate, si prædictum monasterium propter hoc inveneritis enorme dispendium incurrisse, sæpè dictū laicum, ut, pecunia, quam pro exoneratione feudi prædicti, seu etiam pro utilitate ipsius Monasterii noscitur expendisse, ab eodem Abbate, & Conventu receptà, cum sibi fructus percepti hæctenus sufficere debeant pro labore, præfatum feudum eidem Monasterio dimittat liberum, & quietum moneatis, & per Ecclesiasticam censuram (appellatione remota) compellatis.*

Ex hoc textu deducunt communiter 1294 Doctores, quando Ecclesia in contractu, à se celebrato, enormiter læsa est, illam in integrum restitui, ubi hoc petierit, rescisso contractu, & re utrinque restituta, Ecclesie nimirum re alienata; pretio autem alienatorio, si is, quando contraxit, fuit in bona fide; secus enim dicendum foret juxta n. 1285. Quamvis autem Hostiensis hic V. *revocari*, censet, hic non agi de restitutione in integrum contra contractum validè celebratum; sed tantum per viam nullitatis contra contractum nulliter celebratum, nimirum sine consensu Episcopi, qui de jure intervenire debebat: verus tamen est, contractum fuisse celebratum validè, cum omnibus jure debitis, ut censet Gloss. hic V. *Enorme*, Innocentius, Abbas, & alii; adeoque hic non agi de pura *repetitione* bonorum ob nullitatem actus; sed propriè dicto beneficio in integrum restitutionis; cum decisio Pontificis non fundet se in nullitate contractus, sed in enormi læsione.

Plura tamen ex hoc textu occurrunt 1295 dubia; primum est, quomodo monasterium Bonevardum laicum in hac causa merè temporali convenire potuerit coram Judice Ecclesiastico? cum actor sequi debeat forum Rei, nisi causa sit feudalis? ad hoc respondent Doctores communiter, hunc casum esse specialem, adeoque à communi regula exceptum, consequenter in casu, quo Ecclesia in alienando enormiter læsa, petit in integrum

gram restitui etiam contra laicum, in quem res alienata est, posse ipsam hoc petere etiam apud Judicem Ecclesiasticum, si bona non sint feudalia; adeoque haberi hic casum specialem, in quo actor non sequitur forum Rei; sic Covarru. l. 1. variar. c. 4. n. 2. Rebuff. de except. n. 229. Pereyra, Gutierrez, & alii, quos citat, & sequitur Barbosa in dict. c. ad nostram. n. 3.

1296 Difficultas tamen est, unde desumatur hæc exceptio? fortassis enim apud Pontificem in dato casu contra illum laicum egit, quia erat de territorio, jurisdictioni temporali Summi Pontificis subiecto? Sic enim monasterium, agendo contra illum, secutum fuisset forum Rei; & ideo etiam Pirhing h. t. n. 75. ex Layman refert, in Imperio Romano coram Judice seculari, restitutionem in integrum, si Reus sit laicus, solere peti; Authores tamen, qui faciunt exceptionem, de qua n. 1293. se fundant in eo, quod talis alienatio, cum enormi læsione Ecclesie, contineat saltem naturale sacrilegium, quod est fori tantum Ecclesiastici, quamvis id aliqui hoc negent, ut notavimus l. 2. n. 457.

1297 Alterum dubium est, quomodo in dato casu concessa fuerit restitutio in integrum, postquam ille laicus dictam villam in feudum ab Ecclesia concessam per multos annos jam possedit, adeoque ultra quadriennium; nam elapso quadriennio non est ultra locus restitutioni in integrum, p. c. 1. de in integrum restitutione. Sed r. dictionem *multos* verificari etiam in *duobus*, ut rectè probat Barbosa de dictionib. & clausulis, dict. 174. alias 204. n. 1. Et ideo etiam Gloss. in cit. c. 11. V. *per multos*, ait *forte per duos*; pluralis enim locutio duorum numero contenta est, & habetur ex reg. *pluralis* 40. de reg. jur. in 6.

1298 Dubium tertium est, quomodo in hoc textu Innocentius dicat, Monasterio enormiter læso in alienatione villæ, eam restituendam esse sine fructibus? cum tamen restitutio in integrum faciat restitui rem etiam cum fructibus, cum læsum reponat in statum, quo erat ante contractum, ex quo nata est læsio, contra quam in integrum restituitur. *Vat. Tom. 111.*

ria sunt Doctorum responsiones; nam glossa in presenti, ait, remitti fructus pro labore administrandi istam villam, argumento L. *fructus* 7. ff. solut. matrim. sed si hæc sententia esset vera, sequeretur, nunquam fructus venire in restitutionem, cum semper præcedat administratio ipsius rei restituendæ.

1299 Alii dicunt, in restitutione in integrum, quæ sit ex gratia, non venire restitutionem fructuum per authent. *idem est*. C. de hæret. sic Peregrinus de jure Fisci l. 5. tit. 2. n. 6. Fachineus l. 1. Controv. c. 38. Unde cum in presenti specie in integrum restitutio concederetur Ecclesie ultra quadriennium à jure statutum, Clement. *unic.* de in integr. restit. L. *final.* C. de temporibus in integrum; & ita ex gratia potius, quam justitia daretur, ideo in tali restitutione extraordinaria non veniunt fructus; sed unde habent, restitutionem concessam *primo post quadriennium* à jure statutum? hoc enim non deducitur ex textu, ut ostensum est. Deinde nego in dato casu restitutionem concessam *ex gratia*; quia propter enormissimam læsionem etiam ultra quadriennium, non ex gratia, sed ex justitia, & jure sic disponente, Ecclesia restituitur, exc. 1. ibi: *Vel alia rationabili causa*. c. 2. ibi: *nisi aliquid rationabile appareat*, de in integr. restit. in 6. sic Covarr. l. 1. variar. c. 13. n. 10. at in presenti læsio fuit enormissima, cum ex fructibus primi anni tantum percepisset laicus, quantum pro villa dederat monasterio.

1300 Alii volunt in hoc casu, fructus non restitui propter naturam contractus feudalis, in quo à feudatario, pro labore, & servitio, quod exhibet Domino, fructus percipiuntur, ut in c. 1. de feud. quæ interpretatio suadetur ex illis verbis: *Cum fructus illi sufficere debeant pro labore*; quæ non sunt intelligenda de solo labore impensò in cultura, & colligendis fructibus, ut Glossa voluit, sed de labore, seu servitio, ad quod ex natura contractus feudalis tenebatur ex c. 1. §. *hujus autem*, in quibus causis feudum amittatur, ut in usibus feudorum. Verum restitutio in integrum æqualiter competit Ecclesie, & Minori contra contractus indefinitè, ex quibus eis læsio provenit, L. *Si Minor*, L. *Si restitutio*, ff. de Minoribus;

bus; ergo, si ex aliis contractibus, etiam laeso ex contractu feudali, restitutio fructuum facienda esset; præsertim, cum Servitium Vasalli propriè non veniat nomine laboris, de quo tamen fermo est in textu. Rectius igitur dici videtur in hoc casu fructus vasallo remissos esse ab Innocentio, *pro labore*, non eo, quem Monasterio, ut Vasallus præstitit; sed illo potius, *quem exhibuit, monasterium liberando à tantis debitis contractis, recognitione quadam beneficii Monasterio exhibuit; fructibus cæteroque de jure restituendis*.

ARTICULUS X.

De pœnis res Ecclesie contra
Canones alienantium.

1301 **Q**UÆSTIO fieri potest de pœnis, quæ impositæ sunt alienationibus activis seu alienantibus res Ecclesie; vel alienatum recipientibus extra casus à jure permisos; vel absque debita solemnitate? impositis inquam, vel in Extravag. *Ambitiose*; vel aliis Constitutionibus Pontificum, *insertis juri communi*. Castropal. tom. 2. tr. 12. D. *unic* p. 15. §. 6. n. 7. censet, nullam *ipso jure* pœnam impositam esse locis illis, quibus extravagans *Ambitiose* recepta non est; illam autem in hac parte ferè nullibi esse receptam testatur Sylvest. v. *alienatio*. q. 15. Sarmiento 1. part. de rediv. c. 2. n. 20. Vasquez. eod. in opusc. c. 2. §. 2. dub. 7. n. 32. Bonac. D. 3. de contract. feud. q. 8. p. 4. n. 14. Suarez. tom. 5. de censur. D. 23. sect. 6. n. 3. Navar. sum. cap. 27. n. 149. in illis autem locis, in quibus dicta extravagans recepta est, puniri alienantes, Episcopos & Abbates, interdicto ab Ecclesie ingressu, in quo, si per sex menses perduraverint, suspenduntur à regimine, & administratione tam in temporalibus, quam spiritualibus Ecclesie, cui præsumunt. Quod si alienantes inferiores Episcopis, & Abbatibus sint, privantur beneficio, vel officio illius, cujus bona alienare præsumserunt, insuperque excommunicationem incurrunt, qua etiam recipientes alienatum comprehenduntur.

1302 Circa istam quæstionem not. 1. in t. A-

postolicas. 13. §. *quisquis*. 12. q. 2. statutum esse, ut quisquis bona Ecclesiastica indebitè alienaverit, deponatur, ut pravari-cator divinarum legum, & præceptorum: cassata videlicet omnino, quæ facta est in Scriptis, vel sine Scriptis ab Episcopo venditione, vel emphyteutica traditione, vel alia qualibet alienatione, cimeliorum scilicet, & salariorum locorum: qui verò emerit, aut perceperit aliquid ex prædictis Cimeliis, vel Salariis, & non restituerit Ecclesie iterum, quæ Ecclesie sunt, vel non dederit ad incidendam chartam venditionis, vel emphyteuseos, sit anathema, usque dum fecerit, quod ab hac sancta, & universali Synodo confirmatum est. Deinde in c. *Si quis*. 6. h. t. constitutum esse, ut alienator, & is, ad quem res alienata transivit, nisi celeri restitutione sibi prospexerint, uti, & alienationi subscribens, *anathemate feriatur*; quod intellige, si alienatio perfecta sit, traditione secuta; cum autem hæc jura loquantur inæqualiter, & quidem c. *Apostolicas*, dicat: *Sit anathema*; quod denotat *latam* sententiam; & c. 6. *anathemate feriatur*, quod explicat sententiam *ferendam*, videtur accipiendum ex his 2. juribus, quæ poenalia sunt, quod jure noviori in c. 6. statutum est, cum sit benignius.

Not. 2. in pluribus sacris canonibus, 1303 c. *Monachus*. 18. c. *quisquis*. 19. §. *quod sic calliditate*; c. *Diaconi*. 35. junct. gloss. in casu. 12. q. 2. statui, ut, si Prælatum, vel Rectorem Ecclesie, illegitimè alienans, in revocanda alienatione contumax sit, etiam à Prælatura deponatur, vel removeatur ab administratione, & officio; item, Religiosum, qui Ecclesie Rector constitutus est, & ejus jura ultra tempus locavit, suspensionem ab officio *ipso jure* incurrere per Clement. 1. h. t. Quæ verò pœnæ contineantur in Extravag. *Ambitiose*; & recentiore Constitutione Urbani VIII. & in quibus hæc differat ab illa, colligi possunt ex dictis à n. 1157.

Not. 3. quæ res, & bona Ecclesiarum petunt, & impetrant à Laicis, etiam Regibus, excludi à communione Ecclesie, ac impetrationem ipso jure irritam esse, c. *Qui res*. 2. h. t. ibi: *qui res Ecclesie petunt à Regibus, & horrenda cupiditate impulsu gentium substantiam rapiunt,*
irritæ